

Kert

Egyszer már meghódítottam egy ilyen kertet, a magam képére formáltam, pedig abban is minden zugban ott settenkedtek az elmúltak lelkei. Hallomásból sem ismertem őket, csak egy sírbolt örködött a kertben, amelyet kiszabadítottam a bozótból, és azontúl gondoztam a környékét. Nem is értették a falubeliek. (Szép fekete márványból készült, akár jó pénzt is kaphattam volna érte.) Én talán így véltem békét kötni velük, hogy ne háborgassanak mélysötét, viharos éjszakákon, amikor azok a falak között próbálok elaludni, amelyeket ők emeltek. Nem tudom, részükről mennyire sikerült a békekötés, számomra felemásan: hinni szerettem volna benne, de a holdfényben hidegen csillogó fekete sírkő, ott a kert végében inkább csak emlékeztetett rájuk, és a lelkem nem nyugodott. Vagy csak mondjuk: sohasem egészen. Amúgy jól megvoltunk, sohasem bántottak, és az enyéimmel megtöltöttük étellel a sokáig néma szobákat, a gazfelverte kertet és dombot. Kár, hogy nem tartott sokáig, hogy az épülő birodalmat elvette tőlünk egy ostoba helyi háború, amire a szót is kár vesztegetni. (Az évekért meg különösen kár volt, amiket az életünkből magának követelt.)

Szóval most, majd két évtizeddel később, ismét itt állok, egy bozóttal, gazzal benőtt udvaron, ahol az eperfa levelein holt lelkek tanyáznak. Hallom a surrogásból, érzem a furcsán sárga nyári nap fényéből, ahogyan tompán bevilágítja ezt az elveszett világot.

(Amúgy nem értem, mi történik a nappal. Emlékeimben fényesek, ragyogóak a nyári délelőttök, gyerekkoromban fehérén izzott a nyár, és nyoma sem volt ennek a tompított, beteges, sárga derengésnek. Az ősz. Az volt ilyen, és azzal nincs is semmi baj.)

Sehonnan sem lehet belátni. Az elvadult élő sövény zárt világot teremt idebent. Hangot meg nem adok - néma is ez a világ. A sövény ördögcérnából (ahogy itt mondják, lícióból), bodzából és borostyánból van, és valahol a mélyén drótkerítés maradványai rozsdásodnak, meg hasított oszlopok csonkjai korhadoznak. Rég elporladt tevékeny kezek nyomai. (Hát ez az!)

Ami a halál gondolatában a leglehangolóbb: hogy elveszik minden tudás, élmény és tapasztalat, aminek begyűjtésén az utolsó pillanatig fáradtunk. Viszont, ami vigasztaló: elvesznek vele a veszteségeink is. Egyáltalán lehetséges-e, hogy az ember a mulandóság nyomasztó érzésétől, akár csak egy percre is, megszabaduljon? Egy percre talán igen. Akár néhány órára is. Ha ritka ajándékként belefeledkezik valamibe - ahogyan ösztönei súgják. Ha elmélyed egy reá osztott feladatban - ahogyan rabszolgasorsába nyugodva megtanulta.

Arra gondolok, pontosan úgy állok itt, mint ahogyan az öregasszony látott valakit az udvar végében állni tavaly nyáron, a legmelegebb napokon, amelyeket még a házban töltött.

- Mi ez itt vagy ki ez itt? - kiáltozta naphosszat. - Mit akar ez az én portámon?

Senki nem látott senkit az udvar végében, ahová a botjával mutogatott - rajta kívül.

Én akkor azt gondoltam, a halált látja a kísérteties déli verőfényben (már akkor is sárga volt itt a fény), ahogyan ott áll az udvar sarkában, a dombra vezető feljárónál, és egyre őt nézi némán, mozdulatlanul. Csak azt nem értettem, miért kiabál, hiszen annyiszor hallottam, hogy hívta, szolongatta, jöjjön már érte, szabadítsa meg hétrét görnyedt tagjait a fájdalomtól, és egyáltalán őt magát a hiábalóság, a semmire nem kellés nyűg-jétől. Talán nem ismerte fel. Élete során annyit hadakozott mindenféle betolakodókkal, hogy most is vasvillája után kapott, ahelyett, hogy intett volna az álldogálónak: „Jöjj hát be nagyúr, ne ácsingózz ott kinn a napon!” De nem tette, és a halál odébbállt. Néma sértődöttségében otthagya az öregasszonyt a csúznak, köszvénynek, szikkasztó fájdalomnak. Tanuljon belőle!

- Jaj, már emberhalál is esett emiatt a kis nyomorult föld miatt - mondta régebben, amikor arról kérdeztem, miért van dupla kerítés, miért lepi bozót kertjének szélső harmadát. Aztán azt is láttam, hogy akár maga is tett volna róla, hogy újabb „emberhalál essen”, amikor baltás rokonok jöttek, hogy kivágják az akácokat a vitatott telekrészen. Olyan elszántan és olyan éktelen rikácsolással rontott neki a meghökkent férfiaknak, hogy azok mihamar meghátráltak vasvillája elől, és a fák maradtak. A gyerekeket is utálta, akik szerettek bujkálni, gunyeszt építeni az elhanyagolt kertben. Ugattatták a vén kutyákat, Picurt és Hamibácsit, ezért aztán üldözte őket minden eszközzel. Engem kedvelt, a fűnyírásért borral fizetett, ezért

aztán egy idő után átadtam ezt a munkát feleségemnek. (Neki krumplit adott, és az a dolgok természetéből adódóan nem lehetett annyira sa-vanyú.)

- Nem tudom, hogyan fogom én ezt magának meghálálni - mondogatta, ha kíségtettük valamiben.

- Ne is törődjön vele - nyugtatgattam. - Ha majd én olyan idős leszek, mint maga, maga meg olyan fiatal mint én, akkor majd visszasegíti!

Ezen egy kicsit elgondolkodott, de gyorsan kapcsolt.

- Jaj, menjen már, bolondot csinál itt belőlem...

Máskor meg a domboldal alján álltunk, és az elvadult szőlőskertet mutatta:

- Régen, amikor még voltak a házban férfiak, itt megálltak a kocsival, és villával feldobálták a trágyát a szakadás szélére, onnan meg tovább, szét, ahová kellett.

- Mikor volt ez? - kérdeztem.

- Hát, van annak már harminc éve, vagy több is...

Márquezi távlatok: harminc év magány... De ennek is már tíz éve - akkor negyven. Annak az időnek a lelkeit érzem én itt mindenfelé. A nyüzsgő életét, az akaratos, részeges férfiak indulatát, a kardos asszonyok pere-lését. Hajlott háttal, kétágú vasvilláját szurkálva szinte fürgén araszolt fel a domboldalon, hogy megmutasson valami régi szőlőtőkét.

- Látja, vasvillával járok, mint az ördögök!

Odafönt csakugyan megvolt a tőke: tíz méteres indákkal fojtogatta a félig kiszáradt meggyfákat, összegabalyodott egy csipkebokorral, és ádáz harcban állt a mindenütt előtörő vadszilvasarjúkkal. A felkopaszodott, megvastagodott, szeszélyesen girbegurba karok végén, az egyéves vesszők roskadoztak a fekete fürtök alatt, úgy lógtak le a fákról, mint régi festményeken az édenkertben. Épp csak kígyót nem láttam sehol, de gyíkok viszont számosan futottak lépteinkre szerteszét. Vastag héjú, fanyar szőlő volt - ennek a borát ihattam szolgálataim fejében.

Most itt állok, bozótvágó pengével a kezemben, és dől rólam a verejték. A fullasztó sárga fényben órák óta hadakozom az indákkal, sarjúkkal, szúrós bozóttal, és végre felértem a tőkékig. Mindössze csak egy szeszélyesen kanyargó ösvényt sikerült vágnom az elvadult kert szövevényébe. Le-csapok néhány indát a szőlőből is, utat vágok át a tőkén. A meggyfáról most is csüngnek a fürtök, de még zöldék a bogyók. Viszont itt-ott pár szem meggy piroslík - éppen jól jön szomjoltónak. Hosszan nézem ezt a százkarú polipot, nem is látom pontosan, meddig nyúlnak el csápjai. Meg-kímélném, de mégsem hagyhatom rá a fél kertet, elvégre én is szőlőt akarok ültetni. Egyelőre mégis fűbe dobom a pengét, és leülök a szőlőtermő meggyfa alá. Rám ül a csend, mint az átok, a sárga fény, ez a kert. Egy po-

hár hús bor kéne gyorsan. Különben végképp elborít a hiábavalóság, a mulandóság végtelen terhe. Minek kivágni az elaggott tőkét? Hogyan is vág-hatnám ki, hiszen valaki keze élő erejével ültette, és szándéka, tervei voltak vele. Ahogyan nekem is lesznek, amikor tavaszra új, nemes vesszőket ültetek ide, és felcipelem a dombra nekik a vizet, aztán porhanyós földet kupacolok rájuk, hogy a tűző nap perzselésétől megóvjam a zsenge hajtá-sokat. Fogom a machetát, és megyek le a dombról. Majd kivágom máskor, majd ültetem később, majd előbb iszom meg azt a pohár bort, és aztán más-szok fel megint oda. Majd.

